

PŘÍSPĚVEK K LATÉNSKÝM NÁLEZŮM Z PRAHY-DOLNÍCH CHABER

Miloš Hlava – Michal Kostka

ÚVOD

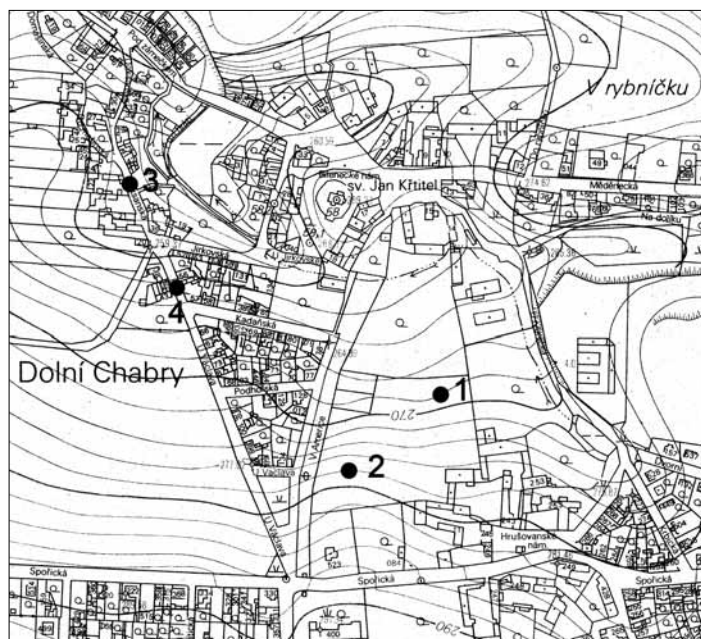
Přestože se na jižním pomezí Prahy nachází jedna z nejdéle systematicky zkoumaných laténských lokalit v Čechách (hradiště Závist), laténská nížinná sídliště na území Prahy, která během existence závistského časně laténského hradiště i pozdějšího oppida nepochybně alespoň zčásti tvořila jeho zázemí, stála velmi dlouho takřka zcela stranou soustavnějšího zájmu. Pomineme-li sídliště/usedlost ve Stodůlkách (poloha Na Dolnici: *Motyková – Čtverák 2006*) a některé samostatně zveřejněné výjimečné nálezy z Ruzyně (poloha Jiviny: *Trefný 2008*) a Pitkovic (*Trefný – Polišenský 2008*), které pocházejí z časně doby laténské, byly z dalšího průběhu doby laténské (LT B–D1/D2) až do nedávné doby kompletně publikovány pouze nevelké soubory z Michle (*Fridrichová 1976*, 148–153, obr. 4–7) a Dolních Chaber (*Venclová 1973*, 632–639, obr. 4–7), sídlištní objekt z Bubenče s nejednoznačně interpretovanou skladbou nálezu (*Salač – Konopa 1985; Waldhauser 1986b*), nejisté datovaný a nálezově velmi chudý objekt poblíž povrchového výchozu železných rud z Hradčan (*Zavřel 2000*), nevelký soubor laténské keramiky ze sídlištních objektů plaňanské skupiny z Běchovic (*Venclová 1975*, 424–425, obr. 1:2, 4, 4:1–2, 8:10, 9:5, 10:6, 20, 12:23) a povrchové nálezy z Vínoře (*Turek – Daněček – Kostka 1998*, 21–22, obr. 10:1–2, 4–14, 11:1–2, 12). Další drobné laténské soubory, které byly zveřejněny již v 50. a 60. letech 20. století, by si nepochybně zasloužily opětovnou kritickou publikaci (Bubeneč – ulice Ve Struhách: *Novotný 1952*; Kbely: *Janská 1962*). Teprve ve zcela nedávné době bylo podrobně vyhodnoceno větší množství hodnotných laténských souborů z východní části Prahy, které byly získány především v 80. letech 20. století (Běchovice, Dolní Počernice, Dubeč, Hostavice, Koloděje: *Venclová a kol. 2008*, 32–136, 176–193, obr. 14–105, tab. 18–27).

Přestože kromě výše uvedených nalezišť byla od konce 40. let 20. století zkoumána ve větší či menší míře celá řada dalších laténských sídlišť, publikovaná sdělení mají v těchto případech charakter předběžných zpráv, popř. pouhých velmi stručných informativních sdělení. Jen z akcí prováděných Muzeem hlavního města Prahy do konce 20. století je možné uvést třeba doposud blíže nevyhodnocená sídliště v Hostivaři (výzkumy v letech 1967 a 1970), Ďáblicích (výzkumy v letech 1972, 1978 a 1995, další pak 2001), popř. v Ruzyni (výzkumy z let 1981–83). Upozornit lze také na některé poměrně početné starší kolekce z laténských sídlišť, které jsou doposud ukryty v muzejních depozitářích. To platí nejen o někdejší sbírce J. A. Jíry, která dnes tvoří nedílnou součást archeologické sbírky Muzea hl. m. Prahy (např. Dejvice-cihelna Nová Juliska; Dejvice-Reiserova pískovna), ale i o některých souborech uložených v Národním muzeu (např. Horní Počernice-poloha Na Vinici).

Zde prezentované objekty z Dolních Chaber si kladou za cíl rozmnožit dosavadní kompletně publikované laténské soubory z Prahy o další lokalitu. Přestože byly prozkoumány pouze částečně, velikost keramických souborů umožňuje statistické vyhodnocení (*tab. 1–6*) a částečné porovnání s obdobnými sídlištními soubory z Čech.

OKOLNOSTI A PRŮBĚH VÝZKUMU PŘI ULICI V AMERICE

Záchranný archeologický výzkum v lokalitě Dolní Chabry-centrum v Praze 8-Dolních Chabrech vyvolala stavba nových rodinných domů na dosud nevyužitých pozemcích. Po oznámení připravované výstavby byl vzhledem k lokaci akce i výsledkům starších povrchových sběrů v tomto místě (*Dragoun – Tryml 1984* – tam na obr. 2 zachycen původní stav lokality) v červenci 1994 v předstihu proveden povrchový průzkum sběrem na ploše budoucí stavby. Výsledek sběrů byl však naprosto negativní, neboť plocha staveniště

Obr. 1. Praha-Dolní Chabry. Polohy sídlištních nálezů: 1 – ppč. 553, obj. 2; 2 – ppč. 553, obj. 4; 3 – Doksanská ul., proti čp. 23; 4 – Doksanská ul., proti čp. 43

byla převzata zhotovitelem stavby od předchozího investora již po uskutečnění plošné skrývky ornice, od jejíhož provedení uplynula delší doba. Na skryté a opět zarostlé ploše nebylo možné identifikovat, ani vytipovat žádné stopy po předchozím osídlení, a nezbylo než sledovat provádění výkopových zemních prací.

Zásahy do země se kvůli použité technologii stavby domků omezily na výkopy rýh pro kanalizaci a další inženýrské sítě. V jejich stěnách byl odhalen první zahloubený archeologický objekt s nálezy (objekt 1), jehož výzkum proběhl 4. srpna 1994 (Kostka 1997, 188). Při pokračujícím sledování výkopových prací byly pak postupně identifikovány další tři zahloubené objekty (objekty 2 až 4), jejichž výzkum probíhal v lednu až březnu 1995 (Kostka 1997). Sídlištní objekty 1 a 3 příslušejí pozdní době římské až časně době stěhování národů a jejich popis i s rozbohem materiálu byl již publikován (Jiřík – Kostka 2006). Tento příspěvek se věnuje objektům 2 a 4, které lze zařadit do doby laténské.

Záchranný archeologický výzkum pod vedením Michala Kostky zajišťovalo archeologické oddělení Muzea hl. m. Prahy (dále jen MMP), přírůstkové číslo výzkumu a nálezů z něj je A 6/2001–3, 4.

LOKALIZACE NALEZIŠTĚ

Lokalita se nachází na pozemku ppč. 553 katastrálního území Dolní Chabry v Praze 8 a je dnes vymezena ulicemi Podhořskou a Doubickou, východně od ulice V Americe (obr. 1). Leží na jižním svahu údolí Dražanského potoka v nadmořské výšce 268–278 m, vzdálená od potoka zhruba 100 (objekt 2) až 200 m (objekt 4). Vzájemná vzdálenost dvou zachycených objektů činila kolem 120 m šikmo po svahu (obr. 1:1, 2). Podloží zde tvoří pleistocenní eolické a deluvioeolické sedimenty – spraše, sprašové hlíny a drťovité spraše, které byly původně překryty kvalitní úrodnou černozemí (Kovanda a spol. 2001, příl. 1 a 4). Asi 150–200 m východně od lokality vytváří v terénu zářez menší levobřežní přítok Dražanského potoka, který pramení nedaleko odtud jihovýchodním směrem.

POPIS OBJEKTŮ A NÁLEZŮ¹

Objekt 2

Část na řezu jen mělce zahloubeného objektu porušená výkopem kanalizace v délce 4 m. Odkrytí celého objektu v ploše bylo omezeno kolem vedoucí komunikací a pevným trigonometrickým bodem stavby, takže pozůstatek objektu byl zkoumán sondou lichoběžníkového tvaru o rozměrech 150 a 270 cm × 450 cm (obr. 2:1). V sondě byla nejdříve ručně skryta 20–30 cm silná vrstva nadložní, již dříve překopané tmavě hnědé zeminy, která sice nesouvisela s vlastním zásypem objektu, ovšem obsahovala četné keramické nálezy (vrstva 1). Teprve pod ní se nacházel zbytek do podloží zahloubeného objektu rýsujícího se původně na řezu, s černohnědou až černou hlínitou výplní, silně ulehlou až zdusanou (vrstva 2). Jeho maximální hloubka činila 20 cm, zachycený maximální rozměr asi 430 cm. Delší osa zahloubení (omezeného ovšem sondou) probíhala ve směru východ–západ. Stěny zahloubení nebyly svislé, ale mírně šikmo svažité, rovné. U západní hrany zahloubení uvnitř objektu byla vyhloubena kruhová jamka pravidelného válcovitého tvaru o průměru 22 cm, s rovným dnem v hloubce 10–12 cm. Podél západní stěny objektu, v odstupu

¹ Seřazeno podle inventárních čísel MMP řady A; vše zlomky, pokud není uvedeno jinak; míry jsou uváděny v milimetrech; použité zkratky: d. – délka, mat. – materiál, max. – maximální, min. – minimální, nád. – nádoba, pr. – průměr, sl. – slepeno, š. – šířka, v. – výška, vel. – velikost, zl. – zlomek/y, zt. – zlomek/y těla.

80–100 cm, vedla hranice mezi rozsáhlejší východní částí objektu zahloubenou do podložní spraše a plošně menší západní částí zasahující jen do nadložní tmavé hlinité vrstvy (podorničí?), která splývala se zásypaním objektu (na obr. 2:1 vyznačeno pouze v půdoryse). Ve dně objektu východně od této hranice se rozkládala mělká kruhová mísovitá zahloubenina o průměru 24–26 cm a kolem ní se téměř symetricky proti sobě z jižní a severní strany nacházely dvě a dvě menší kruhové jamky o maximálním průměru 8 cm a neznámé hloubce. U východní hrany zahloubení vně objektu se nacházela kruhová jamka o průměru 26–28 cm s neznámou hloubkou. U jižního okraje sondy, u kraje objektu zničeného výkopem, byla východní stěna zahloubení porušena mělkou oválnou zahloubeninou s maximálním zjištěným rozměrem 108 cm.

Nálezy:

Sonda východ-západ, jižní část, východní polovina

271 926: kyjovitý okraj vázovité nád. s tmavě hnědým leštěným povrchem, uvnitř oprýskaný, točeno na kruhu, písčité mat. místy s kamínky a slídou (sl. ze 2 ks), ze stejné nád. jako 1 zl. 271 934;

271 927: zatažený okraj misky, hrubý mat. s výraznou příměsí kamínků a slídy, neupravený povrch (obr. 7:4);

271 928: spodek vyšší nád. točené na kruhu, hrana podstavu zvýrazněná okružním žlábkem na těle, povrch hladký, černohnědý (obr. 5:6);

271 929: ploché dno černé barvy se zlomkem t., písčité mat. se slídou, t. vně leštěno;

271 930: zaoblená hrana dna, povrch hladký, černohnědý, písčité mat. místy s kamínky a slídou;

271 931: hrana dna z tuhové nád., t. nad dnem v pásu hlazeno, vyrobeno na kruhu (ze stejné nádoby jako 2 tuhové zl. 271 934 a 271 969);

271 932: hrana dna, povrch neupravený černý, písčité mat. s kamínky a slídou;

271 933: hrana dna, povrch leštěný světle hnědý, písčité mat. s kamínky a slídou;

271 934: 18 zt bez výzdoby – 2 zl. tuhové, vyrobeno na kruhu (ze stejné nádoby jako 271 931 a 271 969; z toho 1× s hlazeným pásem nad nedochovaným dnem); 1 zl. písčité mat. místy s příměsí kamínků a slídy, vyrobeno na kruhu, leštěný povrch (ze stejné nádoby jako 271 926); 6 zl. hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch; 6 zl. hrubý mat. s kamínky a slídou, neupravený povrch (z toho 1× sl. ze 3 ks); 1 zl. hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy, povrch struhadlovitě drsněný; 1 zl. hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch jemně drsněný; 1 zl. hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy, povrch drsněný mramorováním;

271 935: 1 plochý omlutý zl. mazanice;

271 936: 13 zl. zvířecích kostí bez určení;

271 937: okraj hrnce s rovně seříznutou hranou, povrch hladký hnědý, písčité mat. s kamínky a slídou (obr. 3:5);

271 938: zatažený okraj misky točené na kruhu, povrch černý hlazený, písčité mat. s min. příměsí slídy (obr. 3:9);

271 939: 7 zt různých nád. bez výzdoby – 1 zl. jemný plavený mat., leštěný povrch, uvnitř min. tři vhlazované horizontální linie, vyrobeno na kruhu; 2 zl. písčité mat. s min. příměsí slídy, povrch neupraven, vyrobeno na kruhu; 1 zl. hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch nepravidelně hlazen; 3 zl. hrubý mat. s kamínky a slídou, hrubý neupravený povrch (z toho 1× sl. ze 2 ks);

271 940: 3 zl. zvířecích kostí bez určení.

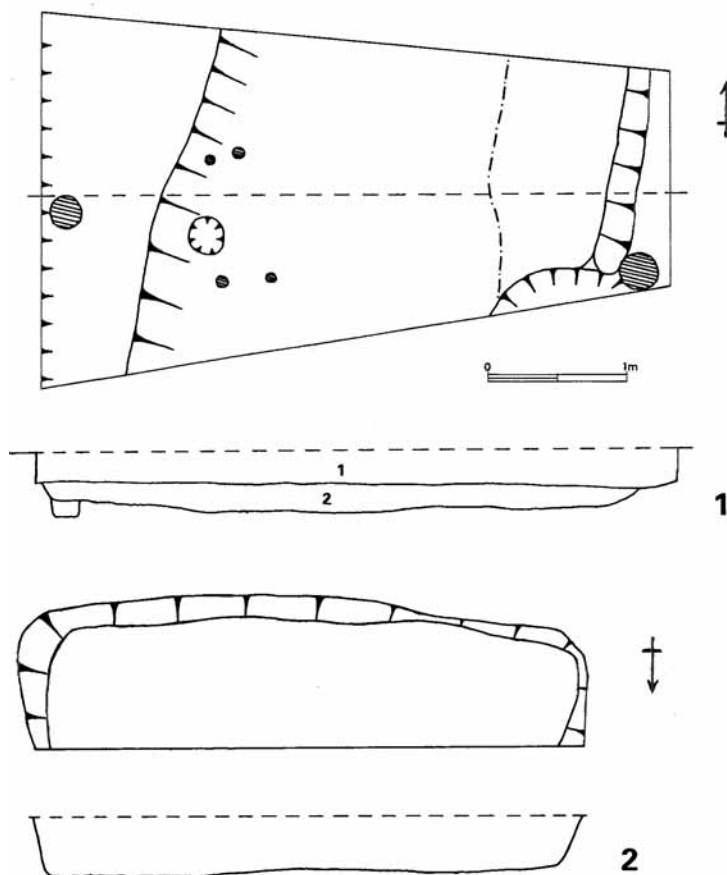
Sonda východ-západ, severní část, vrstva 2

271 941: zatažený okraj misky s hlazeným tmavě hnědým povrchem, hrubý mat. s kamínky a slídou (obr. 7:8);

271 942: zatažený a na vnější straně zalomený okraj misky s hlazeným hnědým povrchem, hrubý mat. s kamínky a slídou (obr. 6:8), ze stejné nádoby jako 271 962;

271 943: vyhnutý, téměř límcovitý okraj misky točené na kruhu, na hrdle nevýrazné plastické žebro, povrch hnědý leštěný, jemný plavený mat. (obr. 3:1);

271 944: okraj hrnce s rovně seříznutou hranou, povrch hladký šedý a hnědý, hrubý mat. s kamínky a slídou (obr. 4:1);

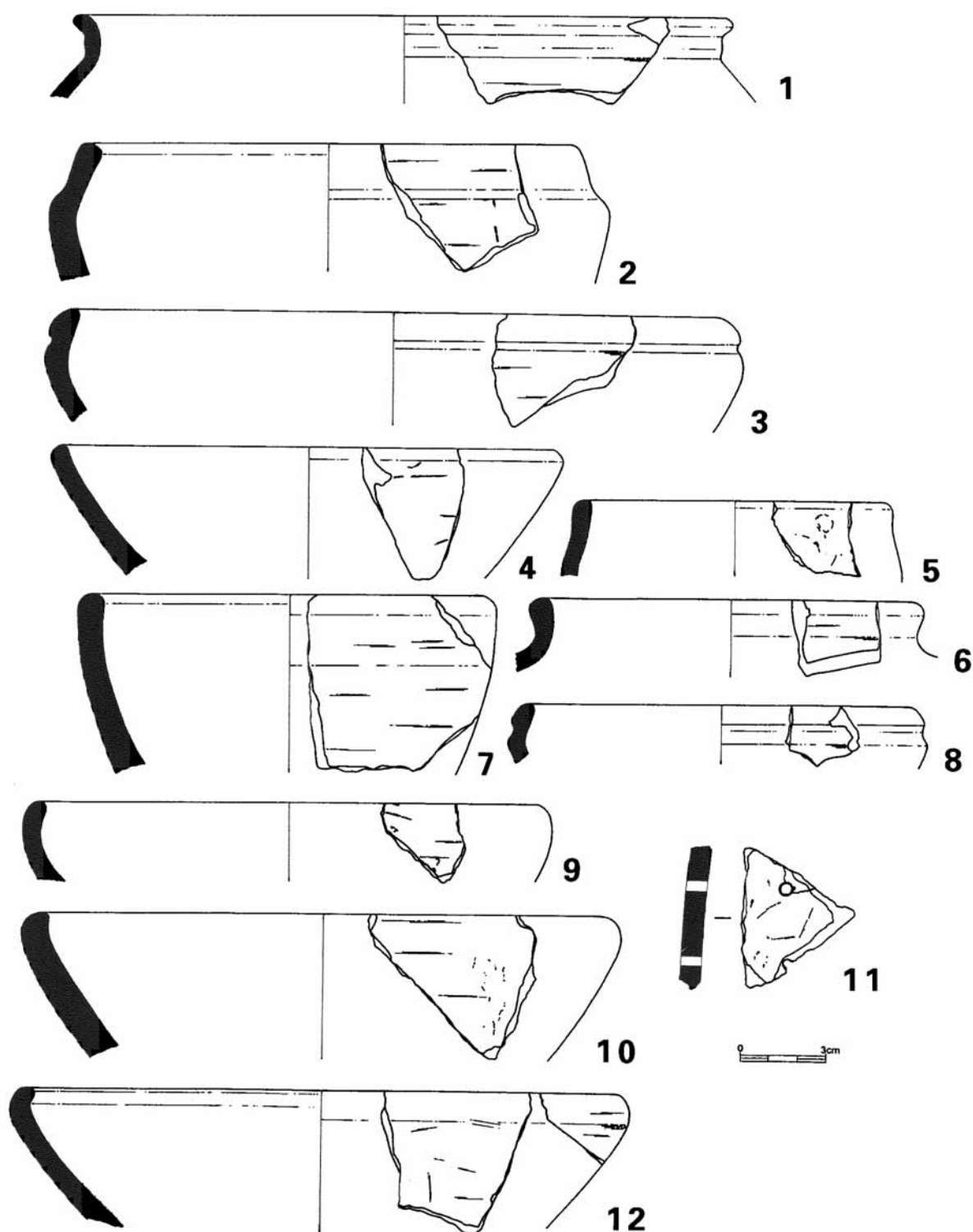

Obr. 2. Praha-Dolní Chabry. Plánky sídlištních objektů na ppč. 553:
1 – objekt 2; 2 – objekt 4

- 271 945: kyjovitý okraj hrnce s rovně seříznutou hranou, černým tuhovaným (?) hrdlem a struhadlovitě drsněným tělem, hrubý mat. s kamínky a slídou;
- 271 946: ovalený okraj misky (?) točené na kruhu, povrch hnědý leštěný, plavený mat. s příměsí slídy (*obr. 4:9*), ze stejné nádoby jako 271 967 a 272 003;
- 271 947: hrana dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hlazen;
- 271 948: zl. dna, hrubý mat. s kamínky a příměsí slídy, neupravený povrch;
- 271 949: hrana dna, hrubý mat. s kamínky a příměsí slídy, neupravený povrch;
- 271 950: zt nad dnem, hrubý mat. s kamínky a příměsí slídy, neupravený povrch;
- 271 951: hrana dna, hrubý mat. s kamínky a příměsí slídy, hlazený povrch;
- 271 952: 31 zt různých nád. bez výzdoby – 5 zl. jemný plavený mat., leštěný povrch, vyrobeno na kruhu; 2 zl. jemný plavený mat., neupravený povrch, vyrobeno na kruhu (sl.); 1 zl. písčité mat. s min. příměsí slídy, leštěný povrch, vyrobeno na kruhu; 5 zl. hrubý písčité mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch; 5 zl. hrubý písčité mat. s kamínky a slídou, neupravený povrch; 5 zl. hrubý písčité mat. s kamínky a slídou, povrch jemně drsněn; 1 zl. hrubý písčité mat. s kamínky a slídou, povrch drsněn mramorováním; 3 zl. hrubý písčité mat. s kamínky a slídou, povrch chuchvalcovitě drsněn; 4 zl. hrubý písčité mat. s kamínky a slídou, povrch struhadlovitě drsněn;
- 271 953: celý profil (okraj-dno) misky s rovně seříznutým okrajem, povrch hladký hnědý, nerovný, hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy, v. 96 (*obr. 7:6*);
- 271 954: spodek nád. točené na kruhu s hranou dna, jemný plavený mat., leštěný tmavě hnědý povrch, hrana dna odsazena žlábkem, na vnitřní straně vhlazované horizontální linie, vyrobeno na kruhu (sl. z 5 ks – *obr. 4:11*);
- 271 955: 6 zt z nád. 271 954, jemný plavený mat., leštěný povrch, vyrobeno na kruhu (z toho na 1 zl. vhlazované horizontální linie);
- 271 956: 6 zl. mazanice, z toho 3 zl. s rovnou hlazenou ploškou, na které jsou stopy barev – šedá a bílá (omítka?);
- 271 957: sáček zl. zvířecích kostí bez určení.

Západní polovina

- 271 958: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hnědočerný hlazený (sl. z 5 ks – *obr. 7:3*);
- 271 959: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký hnědý (*obr. 6:9*);
- 271 960: okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hnědočerný hladký (*obr. 3:7*);
- 271 961: zatažený okraj misky, hrubší mat. s kamínky a příměsí slídy, povrch hladký okrový (*obr. 7:7*);
- 271 962: zatažený a na vnější straně dovnitř zalomený okraj misky, 28 mm pod okrajem se nachází hladce provrtaný otvor o pr. 4, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký hnědý (*obr. 6:8*), ze stejné nádoby jako 271 942;
- 271 963: ovalený okraj misky zvýrazněný vně okružním žlábkem, jemný plavený mat., povrch hnědý leštěný, vyrobeno na kruhu (*obr. 3:3*);
- 271 964: jednoduchý, ale neforemný okraj misky, hrubší mat. s kamínky a příměsí slídy, neupravený šedočerný povrch (*obr. 3:4*);
- 271 965: okraj hrnce s šikmo seříznutou hranou a odsazenou výdutí, hrubší mat. s příměsí slídy, povrch tmavě hnědý hlazený (*obr. 3:2*);
- 271 966: rovně seříznutý zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký černý (*obr. 3:12*), ze stejné nádoby jako 271 981;
- 271 967: ovalený okraj misky (?) točené na kruhu, jemný plavený mat. s příměsí slídy, povrch leštěný okrový (*obr. 4:9*), ze stejné nádoby jako 271 946 a 272 003;
- 271 968: vně zesílený okraj hrnce, písčité mat. místy s kamínky a min. příměsí slídy, povrch hladký hnědošedý (*obr. 4:8*);
- 271 969: spodek tuhové nád. točené na kruhu, šedé, s hlazeným pruhem u hrany dna (*obr. 7:5*), ze stejné nádoby jako 271 931 a 2 tuhové zl. 271 934;
- 271 970: dno s hranou kolmé rovné stěny, hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy, hlazený povrch (sl. ze 4 ks);
- 271 971: spodek nád. s hranou dna a struhadlovitě drsněným (?) povrchem t., hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy;
- 271 972: hrana dna se struhadlovitě drsněným t., pás u dna hlazen, hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy;
- 271 973: 2 zl. den a 52 zt různých nád. – 1 zl. dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch; 1 zl. dna, písčité mat. místy s kamínky a slídou, povrch vně leštěn; 1 zt tuhový; 2 zt jemný plavený mat., leštěný povrch, vyrobeno na kruhu; 1 zt jemný plavený mat. s příměsí slídy, neupravený povrch, vyrobeno na kruhu; 3 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, vnější povrch nedochován; 15 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch (z toho 1× sl. ze 2 ks); 10 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, drsněný povrch (z toho 1× sl. ze 2 ks, 1× sl. ze 4 ks); 6 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch struhadlovitě drsněn; 5 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch drsněn mramorováním (z toho 1× sl. ze 2 ks); 5 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch jemně drsněn; 4 zt hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy, neupravený povrch (z toho 1× sl. ze 3 ks);
- 271 974: zl. dna masivní nád., hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch světle hnědé barvy (z vnitřní strany nedochován);
- 271 975: zl. dna ze stejné masivní nád. jako 271 974, hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch světle hnědé barvy (z vnitřní strany poškozen);
- 271 976: 7 zl. mazanice;
- 271 977: oblá hrudka vel. 30 × 30 × 25 z neznámého materiálu, polovina připomíná bílou křidu, polovina tvrdý okrový kámen;
- 271 978: sáček zl. zvířecích kostí bez určení.

Obr. 3. Praha-Dolní Chabry. Výběr keramických nálezů z objektu 2: inv. č. 271 943 (1), 271 965 (2), 271 963 (3), 271 964 (4), 271 937 (5), 271 960 (7), 271 986 (8), 271 938 (9), 271 966 a 271 981 (12) a z objektu 4: inv. č. 271 899 (6), 271 892 (10) a 271 917 (11)

Sloupové jamky v západní polovině

271 979: hrana dna nád. s hladkým černým povrchem, hrubý mat. s kamínky a slídou;

271 980: 5 velmi drobných zt, hrubý mat. s kamínky a slídou (z toho 1× povrch drsněn mramorováním, 4× povrch hlazen).

Sonda východ-západ, jižní část, západní polovina

271 981: rovně seříznutý zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký šedý (obr. 3:12), ze stejné nádoby jako 271 966;

- 271 982: okraj situly s rovně seříznutou hranou a plastickou lištou, která odděluje hrubé tělo, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hlazený hnědošedý (obr. 7:1);
- 271 983: zatažený a na vnější straně dovnitř zalomený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hnědý hladký (obr. 6:2);
- 271 984: okraj hrnce s rovně seříznutou hranou, písčité mat. s kamínky a ojedinělou příměsí zrn tuhy, povrch hladký černošedý (obr. 4:2);
- 271 985: zatažený a na vnější straně dovnitř zalomený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch tmavě hnědý hladký (obr. 6:1);
- 271 986: okraj misky s ovaleným okrajem (?) točené na kruhu, vně pod okrajem prožlabení, jemný plavený mat., povrch hnědočerný leštěný (obr. 3:8);
- 271 987: hrana dna, hrubý mat. s kamínky a příměsí slídy, povrch černý hlazený;
- 271 988: zt nad dnem, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch černý hladký;
- 271 989: hrana dna, písčité mat. s příměsí kamínků a slídy, povrch hrubý hnědý (částečně poškozený);
- 271 990: zt s jemně drsněným tmavě hnědým povrchem a výraznou rýhou vně, hrubý mat. s kamínky a slídou;
- 271 991: 1 zl. dna a 18 zt různých nád. – 1 zl. dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch vně hlazený; 2 zt tuhové (z toho 1× na lomu reparační otvor); 4 zt jemný plavený mat., povrch leštěný, vyrobeno na kruhu (z toho 1× na vnitřní straně vhlazované horizontální linie); 6 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hlazený; 2 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, neupravený povrch; 1 zt hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy, povrch chuchvalcovitě drsněný; 1 zt hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy, povrch struhadlovitě drsněný; 1 zt písčité mat. se slídou a kamínky, povrch drsněný mramorováním; 1 zt písčité mat. místy s kamínky a příměsí slídy, povrch jemně drsněný;
- 271 992: sáček zl. zvířecích kostí bez určení;
- 271 993: 2 ploché zl. mazanice, jeden s tmavou barvou na jedné rovné hlazené straně;
- 271 994: část tyglíku, přepálená do struskovitého stavu, max. vel. 45 (obr. 5:9)

Sběr a začišťování řezu východ-západ

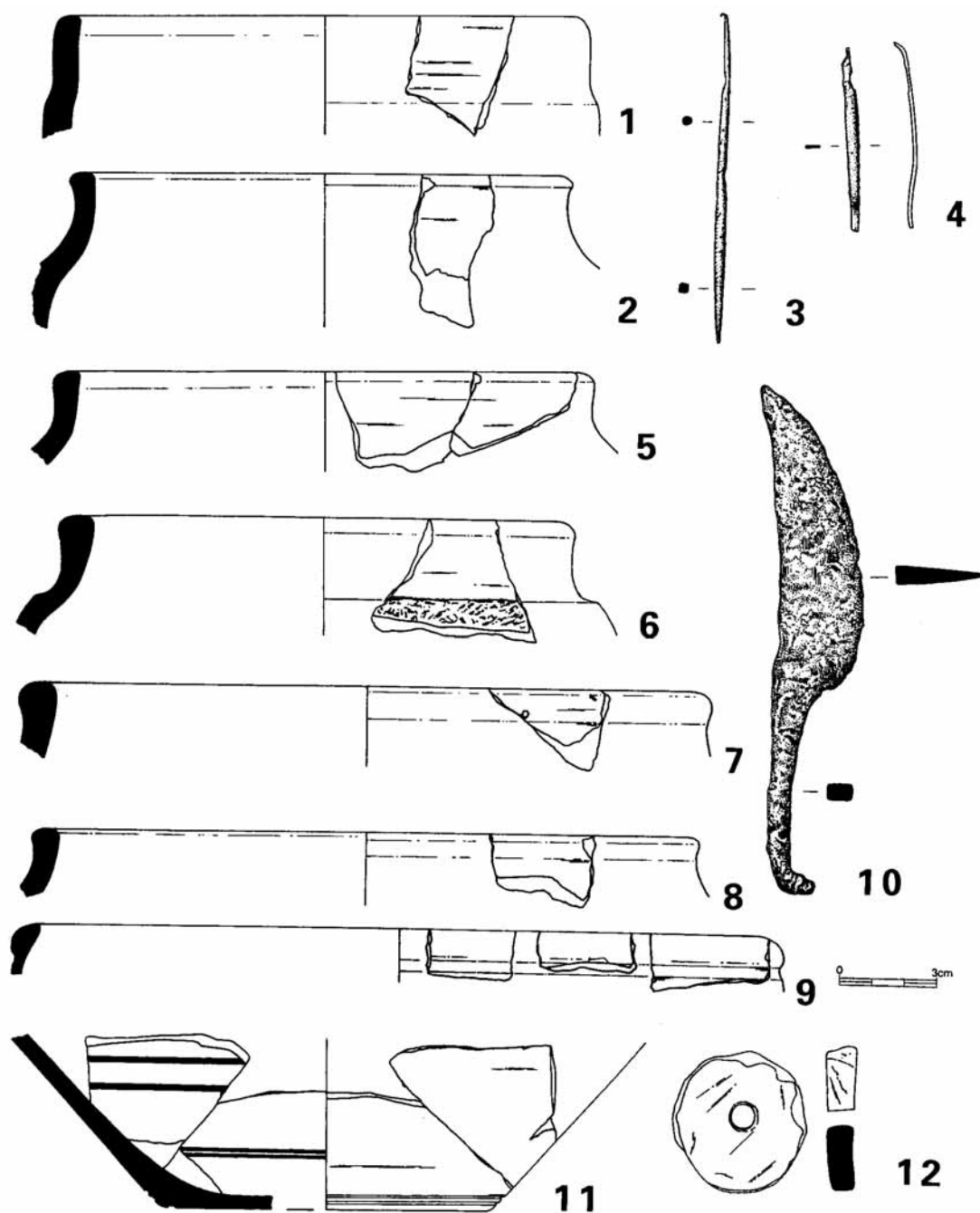
- 271 995: 5 zt různých nád. s hladkým nezdobeným povrchem, hrubý mat. s kamínky a slídou (z toho 1× sl. ze 2 ks);
- 271 996: 5 zl. zvířecích kostí bez určení;
- 271 997: 6 zt různých nád. – 1 zl. jemný plavený mat., povrch leštěný, vyrobeno na kruhu; 1 zl. jemný plavený mat. se slídou, neupravený povrch, vyrobeno na kruhu; 1 zl. hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch; 2 zl. hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch jemně drsněný (sl.); 1 zl. hrubý mat. s kamínky a slídou, neupravený povrch.

Začišťování sondy východ-západ, v západní části, vrstva 1

- 271 998: zevně zesílený okraj s rovně seříznutou hranou a mírně naznačeným hrdlem z hrnce, hrubý mat. s kamínky a slídou, neupravený okrový povrch (sl. ze 4 ks – obr. 5:3);
- 271 999: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hlazený světle hnědý (obr. 6:7);
- 272 000: okraj s rovně seříznutou hranou z hrnce, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký černý (sl. ze 2 ks – obr. 4:5);
- 272 001: zatažený okraj misky se stopami obtáčení, hrubý mat. s kamínky a příměsí zrn slídy, povrch hrubší okrový;
- 272 002: zevně zesílený okraj s otlučenou vnitřní hranou z hrnce, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký černý, na lomu reparační otvor (obr. 7:2);
- 272 003: ovalený okraj misky (?) točené na kruhu, jemný plavený mat., povrch leštěný hnědošedý (obr. 4:9), ze stejné nádoby jako 271 946 a 271 967;
- 272 004: jednoduchý okraj nád. točené na kruhu, písčité mat., povrch hlazený černošedý;
- 272 005: spodek nád. s hranou dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hlazený světle hnědý (ze stejné nádoby jako 271 999);
- 272 006: hrana dna silnostěnné nád. točené na kruhu, písčité mat. se slídou, povrch hladký černý (obr. 5:4);
- 272 007: silně zaoblená hrana dna mísy, písčité mat. s min. příměsí slídy, povrch neupravený šedý;
- 272 008: oprýskaný zl. ze spodku nád., hrubý mat. s kamínky a slídou (sl. ze 2 ks);
- 272 009: zl. hrany dna, písčité mat. s kamínky a slídou, povrch hladký šedý;
- 272 010: zt se struhadlovitě drsněným povrchem a spodní částí hlazeného hrdla, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch černý;
- 272 011: drobný zt se struhadlovitě drsněnou výdutí a hlazeným hrdlem, hrubý mat. s kamínky a slídou, v povrchu nerovnost (důlek), povrch černý;
- 272 012: 1 zl. dna a 21 zt různých nád. – 1 zl. dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, hladký povrch; 1 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, neupravený povrch; 1 zt jemný plavený mat., leštěný povrch, vyrobeno na kruhu; 6 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch; 2 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch struhadlovitě drsněný; 2 zt hrubý mat. s kamínky a min. příměsí slídy, neupravený povrch (sl.); 9 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch jemně drsněný (z toho 1× sl. ze 3 ks);
- 272 013: 1 hrudka mazanice;
- 272 014: 4 drobné zl. zvířecích kostí bez určení;
- 272 015: železný nůž s prohnutou čepelí a na konci zalomeným řapem, korodovaný, d. 155, v. 26 (obr. 4:10).

Objekt 4

Část zahlubeného objektu, porušeného výkopem kanalizace, s obdélníkovým půdorysem orientovaným delší osou ve směru východ-západ. Délka objektu v úrovni skrývky 390 cm, dochovaná šířka 110 cm. Šikmo prudce svažitě stěny končily v rovném plochém dně v hloubce 44 cm v podloží, 68 cm od úrovně skrývky (obr. 2:2). Zbytky ornice

Obr. 4. Praha-Dolní Chabry. Výběr nálezů z objektu 2: inv. č. 271 944 (1), 271 984 (2), 272 000 (5), 271 968 (8), 271 946, 271 967 a 272 003 (9), 272 015 (10), 271 954 (11) a z objektu 4: inv. č. 271 921 (3), 271 922 (4), 271 893 (6), 271 902 (7) a 271 919 (12)

a podorničí tvořily nad objektem na řezu vrstvu o mocnosti 24–26 cm, její povrch však nebyl původní úrovní terénu. Hnědá hlinitá výplň obsahovala drobné kameny a jen malé množství zrněk mazanice a drobných uhlíků.

Nálezy:

271 889: okraj hrnce s rovně seříznutou hranou, prohnutým hlazeným hrdlem a odsazeným struhadlovitě drsněným tělem, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch černý, zasintrovaný, se stopami obtáčení (obr. 5:2);

271 890: zatažený okraj misky se stopami obtáčení, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký hnědý;

271 891: zevně zesílený okraj hrnce s prohnutým hlazeným hrdlem a odsazeným struhadlovitě drsněným tělem, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch černý, zasintrovaný, oprýskaný (sl. ze 2 ks – obr. 5:1);

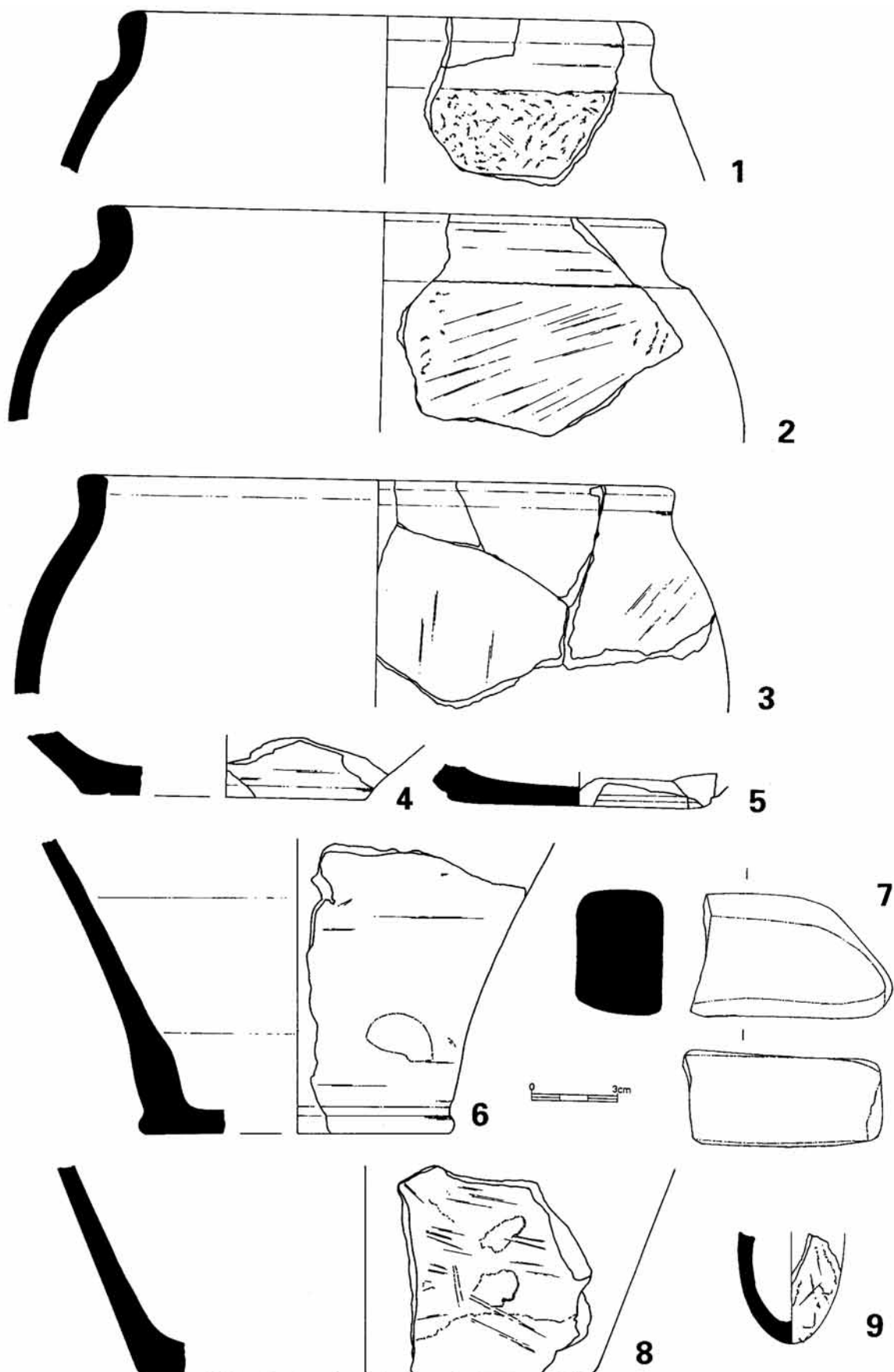
271 892: dovnitř zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký, oprýskaný, tmavě hnědý (obr. 3:10);

271 893: zevně zesílený okraj hrnce s prohnutým hlazeným hrdlem a odsazeným struhadlovitě drsněným tělem, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch černý (obr. 4:6);

- 271 894: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký hnědý (*obr. 6:3*), ze stejné nádoby jako 271 897;
- 271 895: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký tmavě hnědý (*obr. 6:4*);
- 271 896: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký černý;
- 271 897: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký hnědý (*obr. 6:3*), ze stejné nádoby jako 271 894;
- 271 898: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký černý;
- 271 899: zesílený okraj nád. točené na kruhu, jemný plavený mat., povrch hladký šedý (*obr. 3:6*);
- 271 900: zatažený okraj misky, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký hnědý (*obr. 6:5*);
- 271 901: zesílený okraj hrnce se stopami obtáčení uvnitř, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký černý (*obr. 6:6*);
- 271 902: okraj hrnce, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký hnědý (*obr. 4:7*);
- 271 903: okraj misky (?) točené na kruhu, písčité mat. s min. příměsí slídy, povrch neupravený hnědý;
- 271 904: okraj misky (?) točené na kruhu, písčité mat. s min. příměsí slídy, povrch neupravený hnědý;
- 271 905: zl. spodku se struhadlovitě drsnějším povrchem, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch u hrany dna hladký, vně okrový, uvnitř šedočerný (*obr. 5:8*);
- 271 906: zl. dna s hranou, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hrubý šedý;
- 271 907: zl. dna s hranou, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hrubý šedý;
- 271 908: zl. velmi oblé hrany dna z misky (?), hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch;
- 271 909: zl. hrany dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hrubý černý, oprýskaný;
- 271 910: zl. plochého dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký šedý;
- 271 911: zl. hrany dna (tělo odsazeno žlábkem), plavený mat. s min. příměsí slídy, vyrobeno na kruhu, povrch hladký hnědý (*obr. 5:5*);
- 271 912: zl. hrany dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch u hrany hlazený, vně černý, uvnitř hnědý;
- 271 913: zl. dna s částí hrany, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch uvnitř hlazený, vně hnědý, uvnitř černý;
- 271 914: omlutý zl. spodku nád. (s nedochovanou vnější hranou) točené na kruhu, plavený mat. s min. příměsí slídy, povrch hladký hnědý;
- 271 915: zl. plochého dna s částí hrany, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hladký černý;
- 271 916: zl. hrany dna (vnitřní povrch nedochován), hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hlazený;
- 271 917: zl. těla cedníku se 2 provrtanými otvory o pr. 4, 24 mm od sebe, hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hlazený černý (*obr. 3:11*);
- 271 918: zl. mazanice s otiskem trámu (?);
- 271 919: střepové kolečko s provrtem ze spodní části těla nád. (nad dnem), hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch zdrsněný světle hnědý, vel. 41 × 45, pr. otvoru 8 (*obr. 4:12*);
- 271 920: část brousku loďkovitého tvaru s obdélným průřezem, druhotně otlučený na hrotitém konci (*obr. 5:7*), ordovický deskovitý křemenec šedé barvy, s částečně zachovanými vrstevnými plochami, vel. 67 × 31 × 45 (surovinu určil Vl. Daněček);
- 271 921: železná tyčinka s kruhovým průřezem, na obou koncích zúžená do hrotu, na jednom ohnutá do háčku, korodovaná, d. 104, pr. 3 (*obr. 4:3*);
- 271 922: železná tyčinka s plochým obdélným průřezem, na jednom konci zúžená do hrotu a ohnutá, korodovaná, d. 56, š. 4 (*obr. 4:4*);
- 271 923: 3 zl. den a 59 zt z různých nád. – 1 zl. hrany dna, hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch; 2 zl. z den, hrubý mat. s kamínky a slídou, hlazený povrch; 10 zt jemný plavený mat., leštěný povrch, vyrobeno na kruhu (z toho 1× na vnitřní straně dvě vhlazované linie, 1× sl. ze 2 ks); 5 zt písčité mat. se slídou, vyrobeno na kruhu (z toho 4× neupravený povrch, 1× leštěný povrch); 4 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, vnější povrch nedochován; 4 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch jemně drsněný (z toho 1× slep. ze 2 ks); 14 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch hlazený; 2 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, neupravený povrch; 19 zt hrubý mat. s kamínky a slídou, povrch struhadlovitě drsněný;
- 271 924: 4 ploché hrudky mazanice;
- 271 925: 1 sáček zl. zvířecích kostí bez určení.

VYHODNOCENÍ

Oba sídlištní objekty byly sice prozkoumány pouze částečně, přesto je lze vcelku bez rozpaků interpretovat jako pozůstatky typických obdélných polozemnic. Orientaci delší osy (západ–východ) odpovídají obvyklé a nejčastější orientaci laténských polozemnic (*Salač 1984, 270–272*; pro širší oblast střední Evropy srv. souhrnněji *Meduna 1980, 58, Beilage 1*), rovněž dochované rozměry delší strany (430 cm a 390 cm) nevybočují ze standardních rozměrů obdobných objektů. Do dna objektu 2 se u jedné z kratších stran zahlubovala sloupová jáma, na protilehlé straně se odpovídající jáma nacházela vně objektu; další (třetí) kruhová jáma byla umístěna na ose spojující dvě výše uvedené sloupové jámy, a to blíže k západní stěně polozemnice (typ A-2a; srv. *Meduna 1980, 54, Abb. 9, 12, Beilage 1*). Dvě dvojice drobných jamek, které se rýsovaly poblíž této mělké jámy, bývají obvykle interpretovány jako stopy po vnitřním zařízení prostoru, jejich nápadně pravidelné rozmístění vzhledem ke „středovému“ sloupu však může v tomto

Obr. 5. Praha-Dolní Chabry. Výběr nálezů z objektu 2: inv. č. 271 998 (3), 272 006 (4), 271 928 (6), 271 994 (9) a z objektu 4: inv. č. 271 891 (1), 271 889 (2), 271 911 (5), 271 920 (7), 271 905 (8)

případě naznačovat jejich souvislost s konstrukcí střechy. Naproti tomu v prozkoumané části objektu 4 nebyly pozorovány žádné stopy po původní konstrukci stavby, ty se ovšem mohly nacházet v severnější (odbagrované) části polozemnice.

Nálezy z obou objektů tvoří jako obvykle v drtivé většině keramika, jiné artefakty se vyskytují jen v malém počtu. Z objektů byly získány tři železné předměty: nůž/sekáč s ohnutým zakončením rukojeti (*obr. 4:10*) z objektu 2 náleží k nepříliš častému, ovšem nikoli výjimečnému typu (srv. např. Čížmář 2003, 48, tab. 29:6; Hlava 2007, 110, *obr. 1:2*; Jacobi 1974, 127, Taf. 23:375–376; Píč 1903, tab. XXXIV:4–5, 7, 10–11, 17, 19; Venclová a kol. 2008, 179, *obr. 98:7–8, 99:5*), dvě železné tyčinky z výplně objektu 4 (*obr. 4:3–4*) nelze funkčně blíže klasifikovat. Nekeramické artefakty doplňuje kamenný brousek (*obr. 5:7*) z objektu 4 a zlomky mazanice, které spolu s blíže neurčenými zvířecími kostmi pocházejí z obou polozemnic.

Početný keramický soubor z objektu 2 (256 ks) je možné statisticky konfrontovat s obdobně vyhodnocenými soubory z jiných laténských lokalit; keramická kolekce z objektu 4 (92 ks) se sice pohybuje na hraně statistické využitelnosti, za niž bývá zpravidla považováno 100 keramických zlomků (srv. Čížmář 2003, 56; Rulf – Salač 1995, 374; Venclová a kol. 2008, 185), ovšem její složení se z hlediska zastoupení jednotlivých částí nádob takřka neliší od struktury souboru z objektu 2 (*tab. 1*), proto i s ní je podle našeho názoru možné při statistickém vyhodnocení pracovat, byť s jistou rezervou.

Vybrané znaky, které byly sledovány (*tab. 1–6*), je možné alespoň částečně porovnat se soubory ze severozápadních Čech (Rulf – Salač 1995; Salač 1998), středočeských Mšeckých Žehrovic (Venclová 1998) a sídlišť z východní části tzv. Velké Prahy (Venclová a kol. 2008), jakkoli takovéto srovnání může být jen podmíněné.²

Zastoupení okrajů (*tab. 1*) se pohybuje na horní hranici jejich výskytu v souborech ze severozápadních Čech (Rulf – Salač 1995, 391–392, *tab. 14*; Salač 1998, 53, *obr. 8*), zároveň také převyšuje souhrnný údaj z Mšeckých Žehrovic (14 %; Venclová 1998, 80). Rovněž počet den³ spadá do rozptylu hodnot ze severozápadních polozemnic, ovšem zároveň převyšuje „běžnou hodnotu“ tamějšího standardního souboru (Salač 1998, 53, 59) a výrazně se odlišuje rovněž od souhrnného údaje z Mšeckých Žehrovic (6,3 %; Venclová 1998, 80).

Z hlediska typologického zastoupení nádob (*tab. 2*) dominují nižší tvary (misky), což je obecně charakteristické pro severní polovinu Čech (Rulf – Salač 1995, *tab. 1, 6, 11*; Venclová 1998, 151; Venclová a kol. 2008, 187, *tab. 21*). Drtivá většina misek náleží k variantě s dovnitř zataženým okrajem, jehož zakončení může být tvarováno značně různorodě (*obr. 3:4, 7, 9–10, 12; 6:1–5, 7–9; 7:3–4, 6–8*); vyskytují se také chronologicky indiferentní misky s ovalovým okrajem (*obr. 3:3, 8; 4:9*), esovitá miska s nevýrazným žebrem na hrdle (*obr. 3:1*) patří k starším tvarům, naopak za chronologicky mladší prvek bývají zpravidla považovány misky se zalomenou vnější stranou okraje (*obr. 6:1–2, 8*). Více než čtvrtina okrajů patří hrncům, a to především variantě s prohnutým hrdlem a odsazenou výdutí (*obr. 4:2, 5–7; 5:1–2; 6:6; 7:2*), ovšem objevují se i další tvary (*obr. 3:2, 5; 4:8; 5:3*). Zcela mizivě jsou zastoupeny situly (*obr. 7:1*) a vázy. Typologické spektrum nádob doplňuje zlomek výduté cedníku (*obr. 3:11*).

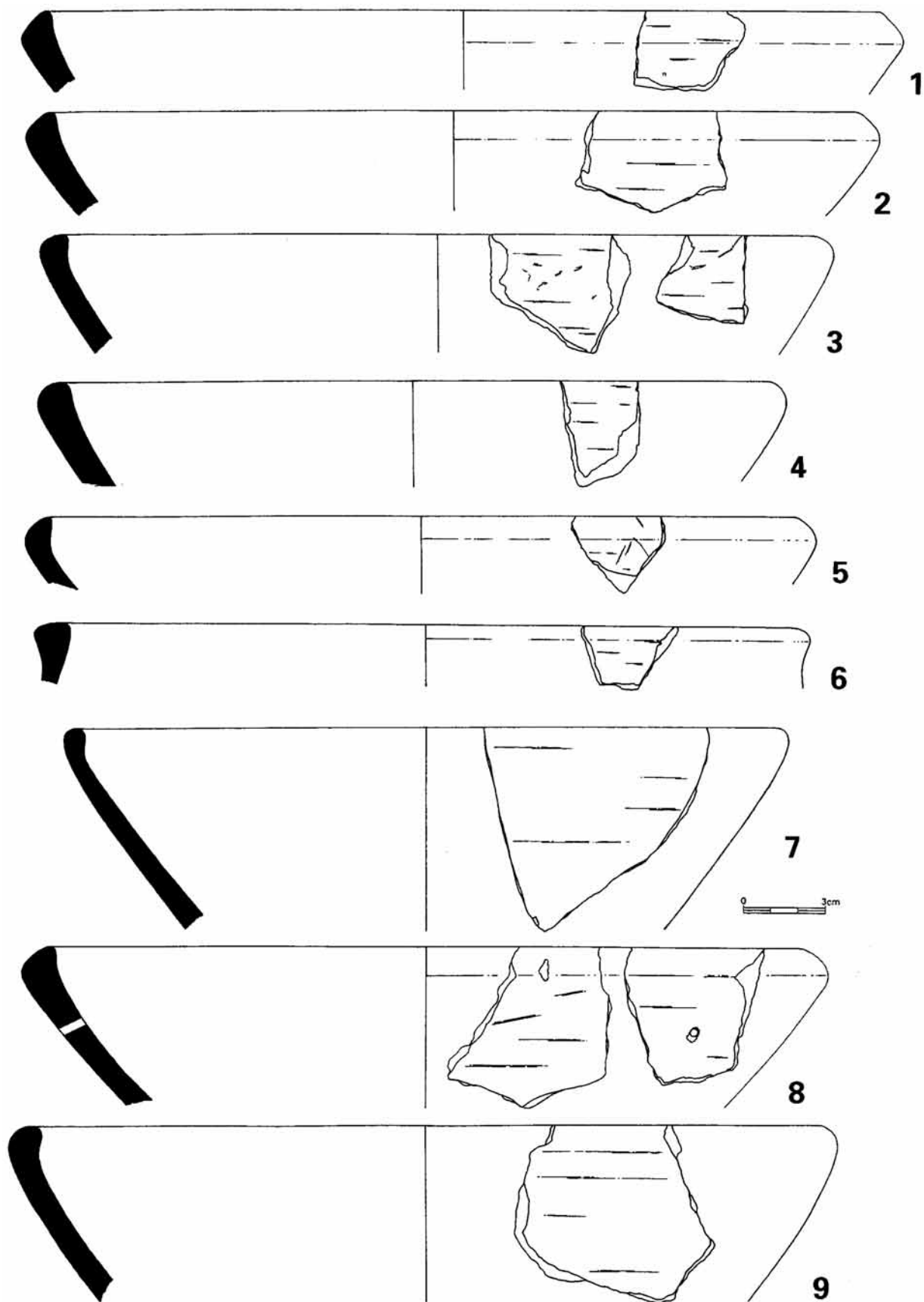
Technika výroby v ruce výrazně dominuje nejen v Praze-Dolních Chabrech (*tab. 3*), ale také na sídlišťích ve východní části tzv. Velké Prahy, ovšem s vědomím, že vzhledem k omezeným možnostem identifikace techniky tzv. dotáčení je zastoupení keramiky zhotovené v ruce poněkud nadhodnocené (Venclová a kol. 2008, 186, *tab. 20*). Přibližně 20% zastoupení keramiky vytáčené na hrncářském kruhu rovněž zhruba odpovídá jejímu výskytu v Praze-Běchovicích a Praze-Hostavicích (Venclová a kol. 2008, *tab. 20*).

Dominující typ hmoty představuje hrubá keramika s příměsí kamínků a slídy (*tab. 4*); mizivě zastoupení grafitové keramiky odpovídá situaci na jiných středočeských sídlišťích (Venclová a kol. 2008, 186, *tab. 20*; Waldhauser 1992, 385–386, *Abb. 2*).

Výzdoba se v dolnochaberském souboru vyskytuje jen výjimečně (*tab. 5*). Vhlazování se objevuje pouze na vnitřní straně nádob, a to v podobě horizontálních linií (*obr. 4:11*), velmi řídké se objevují ryté žlábků a plastická výzdoba v podobě horizontálních lišt (*obr. 7:1*).

² Srovnání údajů různých autorů naráží na jistá úskalí. Jednotlivá pojetí se totiž liší např. v odlišně stanovených tvarech (a názvech) nádob (srv. Hlava 2008, *obr. 37–40*; Rulf – Salač 1995, *obr. 4, tab. 6*; Venclová 1998, 83–85, *Fig. 49–53*) a třeba také v odlišně chápaném pojmu situla: jen ryze ilustrativně lze uvést, že některé okraje tuhé keramiky z Prahy-Hostavic, které byly klasifikovány jako hrnce (Venclová a kol. 2008, *obr. 82:12, 90:17, tab. 21, příloha 3*), by byly na Moravě zcela jednoznačně zařazeny mezi situly (Meduna 1980, 64–71), což platí rovněž pro typologické členění použité pro keramiku z jihočeského oppida Trisov (Hlava 2008, 155, *obr. 37*). Obtížně porovnatelné jsou také např. jednotlivé druhy drsného povrchu, neboť kromě definovaných typů (Venclová 1998, 91, *Fig. 54*) je možné v dolnochaberském materiálu rozpoznat ještě další – odlišné – druhy drsnění.

³ V keramickém souboru jsou zastoupeny různé typy den (*obr. 4:11; 5:4–6, 8; 7:5, 6*), jejich typologie ovšem nebyla podrobně sledována. Podrobný rozbor nálezů z východní části tzv. Velké Prahy např. konstatoval, že „tvary většiny typů podstav nebyly dosud systematicky sledovány a jejich chronologický, technologický atd. význam není příliš jasný“ (Venclová a kol. 2008, 188, *tab. 22*).

Obr. 6. Praha-Dolní Chabry. Výběr okrajů z objektu 2: inv. č. 271 985 (1), 271 983 (2), 271 999 (7), 271 942 a 271 962 (8), 271 959 (9) a z objektu 4: inv. č. 271 894 a 271 897 (3), 271 895 (4), 271 900 (5), 271 901 (6)

část nádoby	okraj	výduť	dno	celý profil	Σ
objekt 2 (ks)	40	180	35	1	256
objekt 2 (%)	15,6	70,3	13,7	0,4	100
objekt 4 (ks)	16	63	13	–	92
objekt 4 (%)	17,4	68,5	14,1	–	100
Σ (ks)	56	243	48	1	348
Σ (%)	16,1	69,8	13,8	0,3	100

Tab. 1. Zastoupení jednotlivých částí nádob v keramickém souboru z Prahy-Dolních Chaber (součet procentuálních údajů nemusí odpovídat 100 %, což je – i v jiných případech – způsobeno zaokrouhlením dílčích údajů)

typ nádoby	A	B	C	D	E	Σ
objekt 2 (ks)	1	11	1	26	1	40
objekt 2 (%)	2,5	27,5	2,5	65,0	2,5	100
objekt 4 (ks)	–	5	–	10	1	16
objekt 4 (%)	–	31,3	–	62,5	6,3	100
Σ (ks)	1	16	1	36	2	56
Σ (%)	1,8	28,6	1,8	64,3	3,6	100

Tab. 2. Zastoupení jednotlivých typů nádob (okrajů) v keramickém souboru z Prahy-Dolních Chaber (A – situla, B – hrnec, C – váza, D – miska, E – neurčeno)

technologie	kruh	dotáčení	v ruce	Σ
objekt 2 (ks)	49	1	206	256
objekt 2 (%)	19,1	0,4	80,5	100
objekt 4 (ks)	20	3	69	92
objekt 4 (%)	21,7	3,3	75,0	100
Σ (ks)	69	4	275	348
Σ (%)	19,8	1,1	79,0	100

Tab. 3. Zastoupení technologií výroby keramiky v keramickém souboru z Prahy-Dolních Chaber

hmota	jemná	písečná	hrubá	tuhová	Σ
objekt 2 (ks)	36	22	190	8	256
objekt 2 (%)	14,1	8,6	74,2	3,1	100
objekt 4 (ks)	13	7	72	–	92
objekt 4 (%)	14,1	7,6	78,3	–	100
Σ (ks)	49	29	262	8	348
Σ (%)	14,1	8,3	75,3	2,3	100

Tab. 4. Zastoupení typů keramiky/hmoty v keramickém souboru z Prahy-Dolních Chaber

výzdoba	vhlazování uvnitř	rytá	plastická
objekt 2 (ks)	8	2	2
objekt 2 (%; 100% = 256 ks)	3,1	0,8	0,8
objekt 4 (ks)	1	–	–
objekt 4 (%; 100% = 92 ks)	1,1	–	–
Σ (ks)	9	2	2
Σ (%; 100% = 348 ks)	2,6	0,6	0,6

Tab. 5. Zastoupení výzdoby v keramickém souboru z Prahy-Dolních Chaber

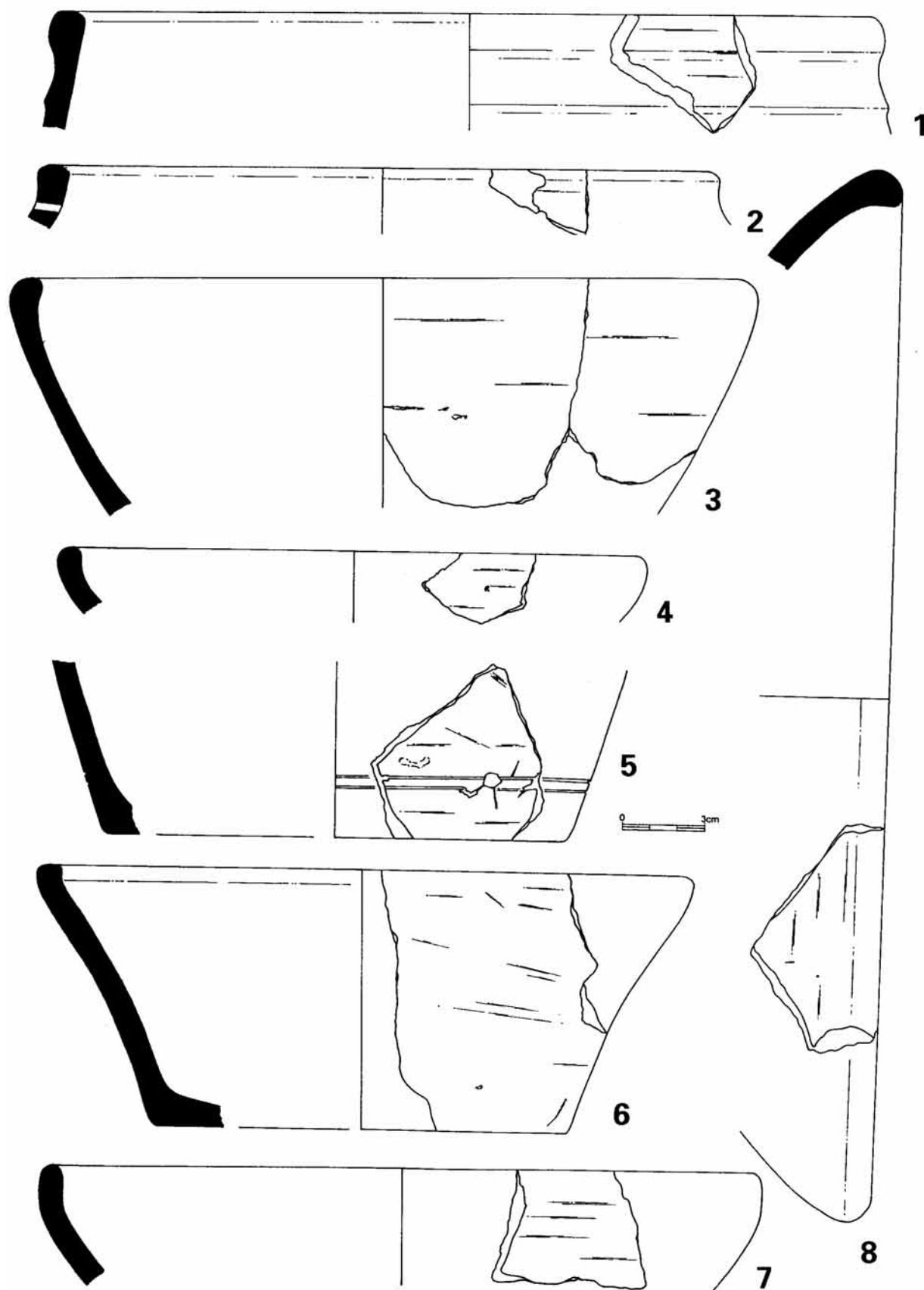
úprava povrchu	A	B	C	D	E	F	G	H	Σ
objekt 2 (ks)	38	96	50	19	9	4	34	6	256
objekt 2 (%)	14,8	37,5	19,5	7,4	3,5	1,6	13,3	2,3	100
objekt 4 (ks)	11	37	11	24	–	–	5	4	92
objekt 4 (%)	12,0	40,2	12,0	21,7	–	–	5,4	4,3	100
Σ (ks)	49	133	61	43	9	4	39	10	348
Σ (%)	14,1	38,2	17,9	12,4	2,6	1,1	11,2	2,9	100

Tab. 6. Zastoupení úpravy povrchu v keramickém souboru z Prahy-Dolních Chaber

(A – leštěný, B – hlazený, C – neupravený, D – struhadlovitě drsněný, E – mramorovaný, F – chuchvalcovitě drsněný, G – drsněný, H – povrch nedochován/neklasifikován)

Jako nejčastější úprava povrchu bylo zaznamenáno jeho hlazení, a to především na hrubé keramice s příměsí kamínků a slídy. Keramika s drsněným povrchem jako celek tvoří zhruba čtvrtinu dolnochaberského souboru, z definovaných typů se nejčastěji vyskytuje struhadlovitě drsnění (tab. 6). V obou objektech z Dolních Chaber se tento typ úpravy povrchu vyskytuje především na hrncích s typicky odsazenou výduť od prohnutého hrdla (obr. 4:6; 5:1–2), z obdobného hrnce nepochybně pochází také spodní část nádoby (obr. 5:8).

Reparační otvory byly zaznamenány ve třech případech, a to dvakrát na hrubé keramice (obr. 6:8; 7:2) a jednou na střepu tuhové nádoby. Zatímco podíl reparačních otvorů hrubé keramiky zhruba odpovídá jejímu celkovému zastoupení, reparační otvor, který se vyskytl na jednom z pouhých osmi

Obr. 7. Praha-Dolní Chabry. Výběr keramických nálezů z objektu 2: inv. č. 271 982 (1), 272 002 (2), 271 958 (3), 271 927 (4), 271 969 (5), 271 953 (6), 271 961 (7), 271 941 (8)

střepů tuhé keramiky, může být svědectvím o relativní cennosti tohoto typu keramiky v Pražské kotlině, tj. v oblasti bez přírodních zdrojů grafitu. Tři zaznamenané případy druhotného využití střepů představují 0,86 % veškeré dolnochaberské keramiky, což odpovídá obdobnému údaji z oppida Třisov (Hlava 2008, 163).

Z objektu 2 pochází spodní část tyglíku soudkovitého tvaru s natavenými pozůstatky po metalurgické činnosti (obr. 5:9), který je možné přiřadit k typu D (Waldhauser 1986a, 202, Abb. 5). Dobře datované moravské nálezy, které byly nedávno vyhodnoceny, naznačují, že tyglíky tohoto typu se vyskytují převážně ve stupních LT B–C1, naopak v mladších úsecích doby laténské jsou poměrně vzácné (Čizmář 2002, 248).

Keramický soubor doplňuje střepové kolečko s provrtem (obr. 4:12). Obdobné artefakty bývají tradičně považovány za přesleny, přestože existuje celá řada jiných interpretačních možností (srv. např. Prochowicz 1999; Wendling 2009, 280–284).

Nálezy z objektů z Dolních Chaber je možné datovat jednoznačně do stupně LT C (např. vhlazování na vnitřní straně nádob, drsnění povrchu, hrnce s prohnutým hrdlem a odsazenou výdutí).

DALŠÍ LATÉNSKÉ NÁLEZY Z DOLNÍCH CHABER

Zde prezentované laténské sídliště poblíž ulice V Americe představuje druhou sídlištní lokalitu z katastru Dolních Chaber. Již v roce 1969 prozkoumal totiž při výkopu svodné kanalizace dva sídlištní objekty J. Vaněk, a to v tehdejší ulici V chaloupkách (dnes Doksanská – obr. 1:3, 4) naproti domům čp. 23 a 43 (Vaněk 1972; Venclová 1973, 632–639, obr. 4–7).

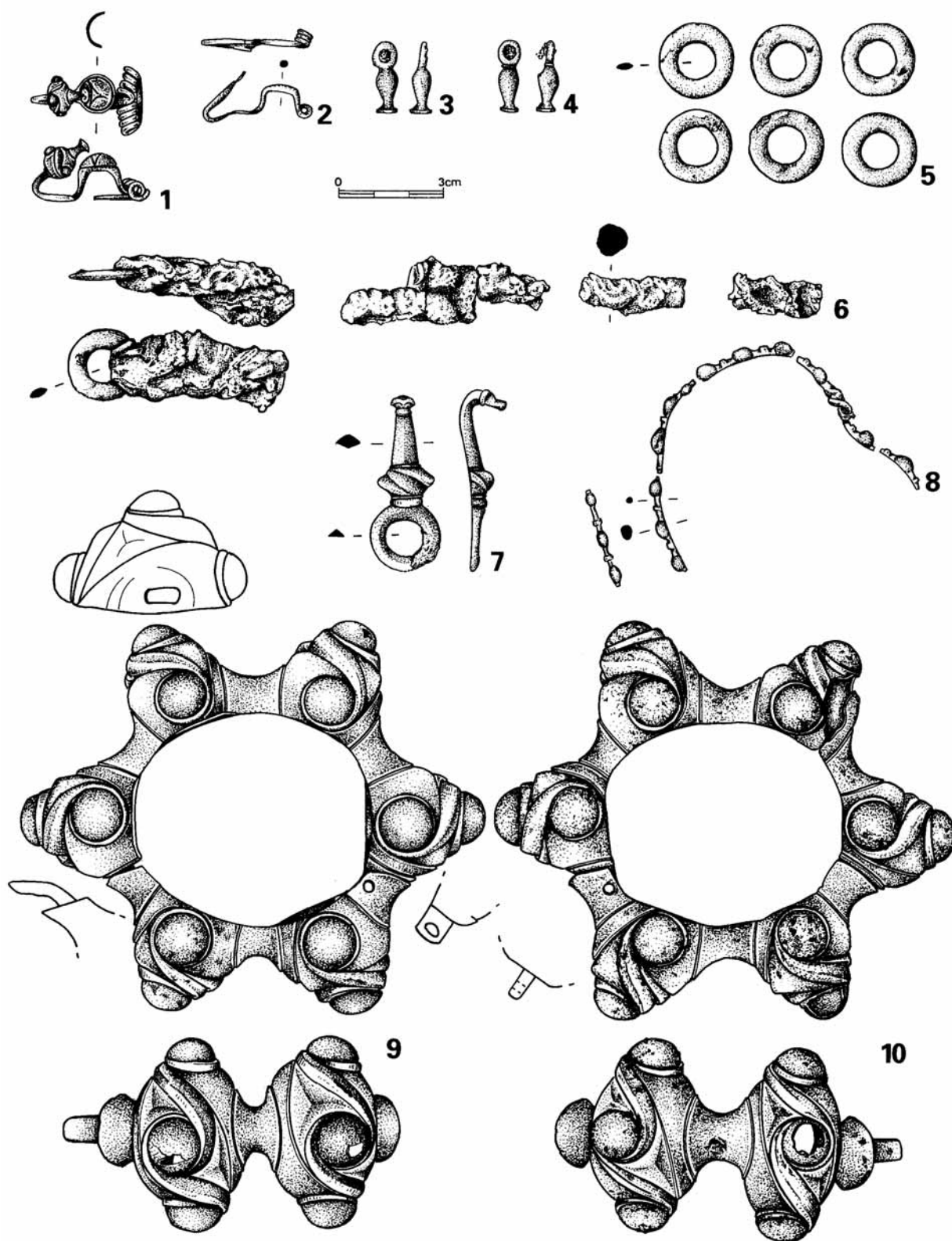
Při stejné záchranné akci byl naproti domu čp. 23 narušen také kostrový hrob, který byl datován podle bronzového náramku s pečetiřtkovým zakončením do doby laténské (Vaněk 1972, 134; Venclová 1973, 637–638; srv. Bureš 1987, 93; Bureš – Waldhauser 2005, 761; Waldhauser 1999, 279; 2001, 410).⁴

Z blíže neznámého místa na katastru Dolních Chaber jsou dále uváděny laténské artefakty, které jsou ve veškeré dosavadní literatuře hodnoceny převážně jako pouhé tzv. nálezy hrobového charakteru (srv. např. Bureš 1987, 32, 93, tab. XIX:4–10; Bureš – Waldhauser 2005, 761; „několik zřejmě hrobových předmětů“: Filip 1956, 103 – pozn. 93, 341, tab. XLI:15; „a group of probably funerary finds“: Frána – Jiráň – Moucha – Sankot 1997, 41, Pl. 26:6–7; „provient vraisemblablement d'une ou plusieurs sépultures“: Kruta 1975, 117–118, fig. 36:2, 66:4, pl. XIV:1; „předměty hrobových výbav“: Waldhauser 1999, 279; 2001, 410). Dobový záznam v příslušné přírůstkové knize Národního muzea ovšem bezpečně prokazuje, že všechny předměty původně tvořily hrobový celek, který byl zakoupen v roce 1926 („Dolní Chabry zakoupeno ,2 šarnýrové kruhy šnek. zdobené, 2 fibule, záponka pasová, část žel. řetězu, 3 bronz. kr.[.] 2 závěšky br.[.] zlomek slab. náramku s perl. výzdobou [hrob]“; Přírůstková kniha z let 1903–1929, str. 182–183 – uloženo v archivu Oddělení prehistorie a protohistorie NM Praha); přesné místo nálezu tohoto hrobu ovšem zůstává neznámé.

Popis nálezů

Bronzová spona s bubínkovým lučíkem a velkou kuličkou na patce, na níž se nachází plastická výzdoba esovitých motivů, lučík je zdoben trikvetrem umístěným v obvodové linii (chybí část jehly, zakončení patky je poškozeno), vinutí 4+4, vnější tětíva, d. 33,0 mm, š. vinutí 19,5 mm, v. 18,1 mm (obr. 8:1; srv. Filip 1956, tab. XLI:15; Kruta 1975, fig. 36:2) – část deformované bronzové spony s volnou patkou (chybí polovina vinutí a jehla), d. 31,7 mm, v. 13,5 mm, vinutí 3+?, vnější tětíva (obr. 8:2) – bronzový opaskový závěsek s železným zlomkem v očku, d. 20,7 mm, ø oka 7 mm (obr. 8:3) – bronzový opaskový závěsek s železným zlomkem v očku, d. 20,8 mm, ø oka 6,8 mm (obr. 8:4) – zlomky opasku tvořeného původně bronzovými kroužky a dvěma železnými řetízky: (1) šest samostatných plochých bronzových kroužků, ø 20,0–21,6 mm, tl. 4,2–5,5 × 1,8–2,5 mm (obr. 8:5); (2) plochý bronzový kroužek s částí dvou železných řetízků (silně korodováno), dochovaná d. 6,3 mm, max. š. 18,9 mm, max. ø kroužku 20,3 mm, tl. kroužku 5,1 × 2,3 mm (obr. 8:6); (3) čtyři zlomky železných řetízků (silně korodováno), dochovaná d. 38,0+23,4 mm, 27,0 mm, 30,7 mm (obr. 8:6) – bronzová zoomorfí zápona s plasticky členěným článkem (povrch patinován), d. 51,9 mm, ø oka 19,7 mm (obr. 8:7; srv. Kruta 1975, fig. 66:4) – pět zlomků deformovaného bronzového kruhu se střídajícími se většími a menšími vývalky, d. zlomků 29,2 mm, 29,4 mm, 29,2 mm, 34,2 mm, 16,3 mm (obr. 8:8) – bronzový náožník z dutých článků (schéma 4+2), které jsou navzájem odděleny rýhou, a s plastickou výzdobou esovitých motivů (povrch místy nepatrně poškozen), max. ø 134,0 mm, vnitřní ø 61,3 × 69,0 mm, v. 55,2 mm (obr. 8:9; srv. Frána – Jiráň – Moucha – Sankot 1997, Pl. 26:6) – bronzový náožník z dutých článků (schéma 4+2), které jsou navzájem odděleny rýhou, a s plastickou výzdobou esovitých motivů (povrch místy poškozen, čtyřčlávková část dochována v pěti

⁴ „Sbirka“ J. Vaňka byla na přelomu 70. a 80. let 20. století úředně zabavena a odevzdána do muzea v Roztokách, veškeré nálezy z Prahy byly odtud následně v roce 1983 převedeny do Muzea hl. m. Prahy. Bronzový náramek z Dolních Chaber se ovšem mezi zajištěnými nálezy nenacházel, a v současné době je tudíž neznámý.

Obr. 8. Praha-Dolní Chabry. Nálezy z blíže nelokalizovaného hrobu: inv. č. H1-37 859 (1), H1-37 860 (2), H1-37 861 (3), H1-37 862 (4), H1-37 863 (5-6), H1-37 864 (7), H1-37 865 (8), H1-37 866 (9), H1-37 867 (10)

zlomcích), max. \varnothing 134,6 mm, vnitřní \varnothing 62,2 × 73,4 mm, v. 56,4 mm (obr. 8:10; srv. Frána – Jiráň – Moucha – Sankot 1997, Pl. 26:7; Kruta 1975, pl. XIV:1).

Uložení: Národní muzeum Praha, inv. č. H1-37 859–H1-37 867 (přír. č. 39/1926).

Citovanému záznamu v přírůstkové knize neodpovídá současný počet plochých bronzových kroužků, neboť existuje šest samostatných exemplářů (obr. 8:5). Všechny kroužky jsou ovšem totožné a vykazují identickou patinu, takže o jejich dolnochaberské provenienci patrně není nutné pochybovat. Další nesoulad panuje mezi údajem o jediném zlomku náramku a fyzicky existujícími pěti zlomky (obr. 8:8), které je ovšem možné sestavit (spojit!) do souvislé části (snad téměř celého?!) kruhu. Patrně tudíž nelze vyloučit, že k rozlámání náramku došlo teprve druhotně v muzejní sbírce, a to v době mezi nabytím/zakoupením v roce 1926 a katalogizací (přidělením inventárních čísel), která proběhla teprve v roce 1930 (Archiv Národního muzea - Registratura, karton 110, složka Prehistorie IX/R).

Dobový údaj o původu nálezů z jediného hrobu je možné podepřít také chronologickým rozbořením. Nálezy z Dolních Chaber tvoří jednotný celek, který by v nově představené (bohužel doposud blíže neargumentované) chronologii hrobových výbav z území Čech (Venclová ed. 2008, 87–90, 106–109, obr. 56–61) odpovídal úseku „LT B2/C1 až LT C1a“ (Venclová ed. 2008, 89). Zavedení „přechodné“ fáze LT B2/C1 pro česká laténská pohřebiště s sebou ovšem přináší úskalí, na něž již bylo v minulosti upozorněno v souvislosti s chronologií moravských laténských pohřebišť (Waldhauser 1979, 494–495). V principu totiž platí, že „přechodnou“ fázi LT B2/C1 lze aplikovat pouze na „bohaté“ ženské hroby, neboť k nim neexistují adekvátně vydělitelné mužské hroby s bojovníckou výbavou. Tato skutečnost byla ostatně v příslušné pasáži Archeologie pravěkých Čech „ukryta“ do následující věty: „Chronologie mužských hrobů v Čechách je vypracována spíše rámcově, jak to vyplývá z jejich převážně železné výbavy (zbraní), obvykle silně postižené korozí“ (Venclová ed. 2008, 89). Závěry, které z toho vyplývají např. pro demografii laténských pohřebišť (v jedné chronologické fázi prakticky neexistují mužské hroby!), snad ani není třeba zdůrazňovat. Pokud tudíž nebude vyčlenění „přechodné“ fáze LT B2/C1 na českých pohřebištích patřičně zdůvodněno, bude patrně korektnější používat chronologii založenou na rozboru pohřebišť v Jenišově Újezdě, tj. v obecné rovině hrobové celky „přechodné“ fáze LT B2/C1 datovat („rozdělit“) do fází LT B2b a LT C1a. V tomto pojetí by tudíž hrob z Dolních Chaber pocházel z fáze LT C1a (Waldhauser 1987, Abb. 4; Waldhauser hrsg. 1978, 133), neboť tomuto zařazení odpovídají plasticky zdobené nánožníky s esovitými motivy a kombinací článků 4+2 (obr. 8:9–10; Frána – Jiráň – Moucha – Sankot 1997, Pl. 26:6–7), které jsou obecně rozšířeny především ve východní polovině Čech (Sankot 2002, 337, Abb. 7). Stejnému datování nasvědčuje totožná plastická výzdoba v podobě esovitých motivů na velké kuličky patky bronzové spony s bubínkovým lučikem, který je navíc zdoben motivem trikvetru lemovaného rýhou (obr. 8:1; Filip 1956, tab. XLI:15; Kruta 1975, fig. 36:2), a neodporují mu ani zlomky původně zřejmě celokovového opasku (srv. např. takřka téměř totožný exemplář datovaný do fáze LT C1a – Tvršice, hrob č. 1: Holodňák 1988, 57, obr. 22:4), který byl tvořen plochými bronzovými kroužky spojenými dvěma železnými řetízky (obr. 8:5–6), zoomorfní záponou (obr. 8:7; Kruta 1975, fig. 66:4) a dvěma závěsky typu VI (obr. 8:3–4; Waldhauser – Krásný 2006, 109–111, obr. 13; srv. Čížmář – Kolníková 2006, 264, obr. 5:13–20). Zařazení do fáze LT C1a neodporuje ani bronzový náramek se střídavou výzdobou větších a menších vývalků (obr. 8:8) a v uvedeném chronologickém kontextu se může vyskytnout také drobná bronzová spona s volnou patkou (obr. 8:2; srv. Waldhauser 1987, Abb. 4).

LITERATURA

- Bureš, M. 1987: Plochá kostrová pohřebiště doby laténské v Praze, *Archaeologica Pragensia* 8, 5–156.
- Bureš, M. – Waldhauser, J. 2005: Praha železná. Mladší doba železná – Keltové na území Prahy. In: M. Lutovský – L. Smejtek a kol., *Pravěká Praha*. Praha, 716–776.
- Čížmář, M. 2002: Nálezy tyglíků na laténských nížinných sídlištích na Moravě, *Pravěk – nová řada* 12, 243–255.
- Čížmář, M. 2003: Laténské sídliště v Bořitově. *Pravěk – Supplementum* 10. Brno.
- Čížmář, M. – Kolníková, E. 2006: Němčice – obchodní a industriální centrum doby laténské na Moravě, *Archeologické rozhledy* 58, 261–283.
- Dragoun, Z. – Tryml, M. 1984: Zemědělské zázemí předlokační Prahy: Dolní Chabry, *Archaeologica Pragensia* 5, 331–337.
- Filip, J. 1956: *Keltové ve střední Evropě*. Praha.
- Frána, J. – Jiráň, L. – Moucha, V. – Sankot, P. 1997: Artifacts of copper and copper alloys in prehistoric Bohemia from the viewpoint of analyses of element composition II. *Památky archeologické – Supplementum* 8. Praha.

- Fridrichová, M. 1976: Halštatské a laténské nálezy z Prahy-Michle, *Archeologické rozhledy* 28, 145–156.
- Hlava, M. 2007: Laténské osídlení Uničovska. *Pravěk – Supplementum* 17. Brno, 87–171.
- Hlava, M. 2008: Záchraný výzkum v předpolí oppida Třisov (okr. Český Krumlov) roku 1958, *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 21, 141–209.
- Holodňák, P. 1988: Keltská pohřebiště ve středním Poohří, *Památky archeologické* 79, 38–105.
- Jacobi, G. 1974: *Werkzeug und Gerät aus dem Oppidum von Manching. Die Ausgrabungen in Manching – Band 4.* Wiesbaden.
- Janská, E. 1962: Laténské sídliště ve Kbelích, *Archeologické rozhledy* 14, 698–701.
- Jiřík, J. – Kostka, M. 2006: Germánské sídliště v Dolních Chabrech, *Archeologie ve středních Čechách* 10, 713–742.
- Kostka, M. 1997: Praha-Dolní Chabry, *Výzkumy v Čechách 1993–5*, 188–189.
- Kovanda, J. a spol. 2001: *Neživá příroda Prahy a jejího okolí.* Praha.
- Kruta, V. 1975: *L'art celtique en Bohême. Les parures métalliques du Ve au IIe siècle avant notre ère.* Paris.
- Meduna, J. 1980: *Die latènezeitlichen Siedlungen in Mähren.* Praha.
- Motýková, K. – Čtverák, V. 2006: Časně laténská ohrazená usedlost na polykulturním sídlišti v Praze-Stodůlkách, *Archeologie ve středních Čechách* 10, 433–487.
- Novotný, B. 1952: Laténská pec z Prahy-Bubenče, *Archeologické rozhledy* 4, 275–278.
- Píč, J. L. 1903: *Starožitnosti země České. Díl II. Čechy na úsvitě dějin. Svazek 2. Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum.* Praha.
- Prochowicz, R. J. 1999: Kráží ze skorup naczyń na terenie kultury przeworskiej. In: J. Andrzejowski (ed.), *COMHLAN. Studia z archeologii okresu przedrzymskiego i rzymskiego w Europie Środkowej dedykowane Teresie Dąbrowskiej w 65 rocznicę urodzin.* Warszawa, 307–318.
- Rulf, J. – Salač, V. 1995: Zpráva o laténské keramice v severozápadních Čechách, *Archeologické rozhledy* 47, 373–417.
- Salač, V. 1984: Laténské sídliště u Břešťan, okr. Teplice, *Archeologické rozhledy* 36, 261–277.
- Salač, V. 1998: Standardní soubor laténské sídlištní keramiky, *Archeologické rozhledy* 50, 43–76.
- Salač, V. – Konopa, P. 1985: Pozdně laténský objekt z Prahy 6-Bubenče, *Archaeologica Pragensia* 6, 149–165.
- Sankot, P. 2002: Zur Problematik des Kunsthandwerkes und der Werkstattbeziehungen in Böhmen während der Früh- und Mittellatènezeit. In: C. Dobiat – S. Sievers – T. Stöllner (Hrsg.), *Dürrenberg und Manching. Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Kolloquien zur Vor- und Frühgeschichte – Band 7.* Bonn, 331–348.
- Trefný, M. 2008: Attická červenofigurová keramika z laténského sídliště v Praze-Ruzyni, poloha Jiviny, *Archeologické rozhledy* 60, 114–126.
- Trefný, M. – Polišínský, T. 2008: Nové nálezy řecké červenofigurové keramiky a dalších artefaktů souvisejících s jižními vlivy na časně laténském sídlišti v Praze-Pitkovicích, *Archeologie ve středních Čechách* 12, 477–492.
- Turek, J. – Daněček, V. – Kostka, M. 1998: Kamenný stůl – polykulturní pravěké sídliště v Praze-Vinoři, *Archaeologica Pragensia* 14, 7–31.
- Vaněk, J. 1972: Praha 8-Dolní Chabry, *Výzkumy v Čechách 1969*, 133–134.
- Venclová, N. 1973: Nové laténské nálezy ze středních Čech, *Archeologické rozhledy* 25, 626–646.
- Venclová, N. 1975: Sídliště laténsko-římského horizontu v Běhovicích, *Archeologické rozhledy* 27, 400–428.
- Venclová, N. 1998: Mšecké Žehrovice in Bohemia. Archaeological background to a Celtic hero, 3rd–2nd cent. B. C. Sceaux.
- Venclová, N. a kol. 2008: *Hutnický region Říčansko.* Praha.
- Venclová, N. (ed.) 2008: *Archeologie pravěkých Čech 7. Doba laténská.* Praha.
- Waldhauser, J. 1979: Příspěvek k relativní chronologii plochých keltských pohřebišť na Moravě, *Archeologické rozhledy* 31, 491–497.
- Waldhauser, J. 1986a: Kupfergewinnung und -verhüttung in Böhmen und Mähren während der Späthallstatt- und Latènezeit (Forschungsstand), *Veröffentlichungen des Museums für Ur- und Frühgeschichte Potsdam* 20, 197–212.
- Waldhauser, J. 1986b: Problémy interpretace pozdně laténského objektu 2/83 z Prahy-Bubenče a otázky obchodu u českých Keltů, *Archaeologica Pragensia* 7, 143–150.
- Waldhauser, J. 1987: Keltische Gräberfelder in Böhmen. Dobrá Voda und Letky sowie Radovesice, Stránce und Tuchomyšl. Unter Mitarbeit von P. Holodňák und Z. Sedláček. Mit Beiträgen von E. Holnerová, M. Kostelníková, M. Stloukal und K. Veselý, *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 68, 25–179.
- Waldhauser, J. 1992: Keltische Distributionssysteme von Graphittonkeramik und die Ausbeutung der Graphitlagerstätten während der fortgeschrittenen Latènezeit, *Archäologisches Korrespondenzblatt* 22, 377–392.
- Waldhauser, J. 1999: Jak se kopou keltské hroby. Laténská pohřebiště ze 4.–3. století v Čechách. Praha.
- Waldhauser, J. 2001: *Encyklopedie Keltů v Čechách.* Praha.
- Waldhauser, J. (Hrsg.) 1978: *Das keltische Gräberfeld bei Jenišův Újezd in Böhmen. II. Band – Auswertung. Archeologický výzkum v severních Čechách 7.* Teplice.

- Waldhauser, J. – Krásný, F. 2006: Problémy konce doby laténské v Pojizeří. In: E. Droberjar – M. Lutovský (eds.), *Archeologie barbarů 2005*. Praha, 91–153.
- Wendling, H. 2009: Zur Funktion latènezeitlicher Scherbenrundel. In: R. Karl – J. Leskovar (Hrsg.), *Interpretierte Eisenezeiten. Fallstudien, Methoden, Theorie. Tagungsbeiträge der 3. Linzer Gespräche zur interpretativen Eisenzeitarchäologie. Studien zur Kulturgeschichte von Oberösterreich – Folge 22*. Linz, 277–293.
- Zavřel, J. 2000: Laténský objekt a vysoce kvalitní železná ruda na Hradčanech v Praze 1, *Archeologické rozhledy* 52, 516–523.

BEITRAG ZU LATÈNEZEITLICHEN FUNDEN AUS PRAG-DOLNÍ CHABRY

Dank der archäologischen Rettungsuntersuchung auf dem Fundort Dolní Chabry in Prag 8 wurden im Jahre 1995 vier eingetiefte Siedlungsobjekte auf der Parzelle Nr. 553, östlich der Strasse V Americe aufgedeckt (Abb. 1:1–2). Die Objekte 1 und 3 können in den Zeitraum von der späten römischen Kaiserzeit bis zur frühen Völkerwanderungszeit datiert werden. Ihre Beschreibung mit Analyse wurde schon publiziert (Jiřík – Kostka 2006). Die Objekte 2 und 4 (Abb. 2) wurden nur teilweise untersucht, aber sie können als Reste von typischen länglichen Grubenhäusern interpretiert werden. Auf Grund der keramischen Funde (eingeläutete Verzierung auf der inneren Seite von Gefäßen, Rauhung der Oberfläche, Töpfe mit eingebogenem Hals und abgesetztem Bauch – Abb. 3–7) können sie eindeutig in die Stufe LT C datiert werden.

Aus dem Kataster Dolní Chabry stammen auch weitere latènezeitliche Funde. Im Jahre 1969 wurden zwei Siedlungsobjekte in der damaligen Strasse V chaloupkách (heute Doksanská – Abb. 1:3–4) gegenüber den Häusern Nr. 23 und 43 untersucht (Vaněk 1972; Venclová 1973, 632–639, Abb. 4–7). Bei der gleichen Gelegenheit wurde das latènezeitliche Körpergrab mit dem petschaftartigen Armband gegenüber dem Haus Nr. 23 zerstört (Vaněk 1972, 134; Venclová 1973, 637–638; vgl. Bureš 1987, 93; Bureš – Waldhauser 2005, 761; Waldhauser 1999, 279; 2001, 410). Von unbekannter Stelle im Kataster Dolní Chabry werden weiter latènezeitliche Artefakte (Abb. 8), die nach der bisherigen Literatur als Funde mit sog. Grabcharakter gewertet wurden, erwähnt (vgl. z. B. Bureš 1987, 32, 93, Taf. XIX:4–10; Bureš – Waldhauser 2005, 761; Filip 1956, 103 – Bem. 93, 341, Taf. XLI:15; „a group of probably funerary finds“: Frána – Jiráň – Moucha – Sankot 1997, 41, Pl. 26:6–7; „provient vraisemblablement d’une ou plusieurs sépultures“: Kruta 1975, 117–118, Fig. 36:2, 66:4, Pl. XIV:1; Waldhauser 1999, 279; 2001, 410). Der Eintrag im zugehörigen Zuwachsbuch des Nationalmuseums zeugt allerdings mit Sicherheit davon, dass alle Gegenstände ursprünglich einen Grabfundkomplex, der schon im Jahre 1926 eingekauft wurde, bildeten.

Abb. 1. Prag-Dolní Chabry. Lage von Siedlungsfunden: 1 – Parzellennummer 553, Obj. 2; 2 – Parzellennummer 553, Obj. 4; 3 – Doksanská-Strasse, gegenüber der Nr. 23; 4 – Doksanská-Strasse, gegenüber der Nr. 43

Abb. 2. Prag-Dolní Chabry. Pläne von Siedlungsobjekten auf der Parzellennummer 553: 1 – Obj. 2; 2 – Obj. 4

Abb. 3–6. Prag-Dolní Chabry. Auswahl von keramischen Funden aus dem Objekt 2 und 4

Abb. 7. Prag-Dolní Chabry. Auswahl von keramischen Funden aus Obj. 2

Abb. 8. Prag-Dolní Chabry. Funde aus dem Grab ohne nähere Lokalisierung